

TALOUSARVION 2023 LAADINNAN OHJEET

Yleistä talouden kehityksestä

Vuosi 2023 tuo mukanaan merkittäviä muutoksia kuntatalouteen, kun sosiaali- ja terveystaloudet poistuvat kuntien taloudesta ja järjestämisvastuu ja kustannukset siirtyvät hyvinvointialueille. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että yli puolet verotuloista ja n. kaksi kolmasosaa valtionosuuksista siirtyvät kunnilta hyvinvointialueille.

Investoinnit ovat tärkeä osa budjetointia mutta edellyttävät erittäin tarkkaa harkintaa ja niiden tarve on arvioitava väestökehitysennusteen ja siihen perustuvan palvelutarpeen näkökulmasta. Kunnan strategian mukaisesti elinvoimanäkökulma on kuitenkin huomioitava investointien suunnittelussa ja päätöksenteossa, niin että ne tukevat kasvua ja työllisyyttä kunnassa.

Muita kuntien taloussuunnittelun kustannuspaineita ja talouden heikentyviä kehitysnäkymiä luo Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja sen myötä kasvavat globaalit jännitteet, jotka aiheuttavat epävarmuutta myös Suomessa. Valtio korvaa Ukrainasta tulleille henkilöille järjestettävistä palveluista aiheutuvia kustannuksia siitä lähtien, kun he ovat tulleet tilapäisen suojelun piiriin. Omana tekijänä kuntien talouteen vaikuttanee vielä keväällä 2020 alkanut koronaepidemiakin.

Lisäksi valmisteilla oleva TE-palvelujen siirto kuntiin tulee toteutuessaan aiheuttamaan mahdollisia toimintamuutoksia ja lisäkustannuksia kuntien taloussuunnitteluvuosille.

Valtionosuudet

Kuntaliiton 13.4.2022 julkaiseman ennakkollisen yhteenvetolaskelman mukaan Kuortaneen kunta saa vuonna 2023 peruspalvelujen valtionosuutta 4.714 t€. Laskelma perustuu hyvinvointialueille siirtyvien kustannusten kevään 2022 laskelmaan, jonka mukaan Kuortaneen siirtyvät kustannukset ovat 15.854 t€.

Kuluvan vuoden talousarviossa valtionosuuksiin on budjetoitu 14.888 t€ ennen opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuutta, joten vähennystä on n. 10.174 t€ (63,3 %). Valtionosuusennusteet päivittyvät vielä vuoden 2022 aikana ja talousarvion lopullisessa versiossa käytetään viimeisimmän julkaisun mukaista ennustetta.

Verotulot

Kuntaliiton 21.4.2022 verokehikon mukaan Kuortaneen kunnan verotulot ovat vuonna 2023 yhteensä 6.346 t€. Soteuudistuksen myötä kuntien verotulot vähenevät merkittävästi, kun kuntien veroprosenteista leikataan vuoden 2023 alussa viimeisimmän tiedon mukaan 12,64 %. Vähennys vuoden 2022 ennustettuun verotuloon on 48 % (- 5.858 t€).

Kuortane

S 1 000 €

Yhteenveto					
TILIVUOSI	2021	2022**	2023**	2024**	2025**
Verolaji					
Kunnallisvero	9 779	10 336	4 791	4 868	4 775
<i>Muutos %</i>	<i>-1,2</i>	<i>5,7</i>	<i>-53,7</i>	<i>1,6</i>	<i>-1,9</i>
Yhteisövero	1 174	931	620	560	585
<i>Muutos %</i>	<i>42,1</i>	<i>-20,7</i>	<i>-33,3</i>	<i>-9,7</i>	<i>4,3</i>

Kiinteistövero	911	937	936	936	936
<i>Muutos %</i>	<i>10,4</i>	<i>2,9</i>	<i>-0,2</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>
VEROTULO KIRJATTAVA	11 864	12 204	6 346	6 364	6 295
<i>Muutos %</i>	<i>2,8</i>	<i>2,9</i>	<i>-48,0</i>	<i>0,3</i>	<i>-1,1</i>

Henkilöstökulut

Kuntastrategian tavoitteena valtuustokaudelle on huolehtia kunnan työyhteisön hyvinvoinnista, kehittää ja tukea työyhteisötaitoja ja panostaa henkilöstön yhdenvertaisuuteen. Tavoitteen toteutumista seurataan työhyvinvointikyselyllä, henkilöstön vaihtuvuuden mittareilla ja avoimien työpaikkojen hakijamäärillä.

Kunnan osaava ja hyvinvoiva henkilöstö tuottaa laadukkaita palveluja kuntalaisille, mikä lisää kuntalaisten hyvinvointia. Henkilöstön hyvinvointia ja ammattitaitoa ylläpidetään tarpeisiin kohdennetuilla koulutuksilla ja toimialarajat ylittävällä sekä alueellisella yhteistyöllä. Henkilöstön osaamisen ja esimiestyön kehittäminen ovat keskeisiä välineitä palvelun laadun jatkuvaan parantamiseen.

Hyvinvoivalla työyhteisöllä on heijastevaikutuksia organisaation kehittämiseen ja talouteen esimerkiksi vähentyvinä sairauspoissaoloina. Tämän vuoksi henkilöstön hyvinvointiin on panostettava.

Kunta-alalle neuvoteltiin erillissopimus kunta-alan uusista työ- ja virkaehtosopimuksista 2022–2025. Sopimuskausi on 1.5.2022–30.4.2025. Kolmen vuoden sopimuskaudella työvoimakustannukset nousevat korkoa korolle laskien keskimäärin 8,79 prosenttia. Vuonna 2022 kustannukset nousevat keskimäärin 1,76 prosenttia eli noin 392 miljoonaa euroa. Vuonna 2023 nousua on vähintään keskimäärin 3,05 prosenttia (noin 691 miljoonaa euroa) ja vuonna 2024 vähintään keskimäärin 3,11 prosenttia (noin 725 miljoonaa euroa). (KT yleiskirje 5/2022)

Laadinnan lähtökohdat

Kuortaneen kunnan vuoden 2021 tulos oli 3.355.850,24 euroa ylijäämäinen. Tämän ylijäämäkirjauksen jälkeen kunnan taseessa ylijäämää on 5.679.574,85 euroa.

Talousarvio vuodelle 2022 on 491.900 euroa ylijäämäinen ja toisen kvartaalin toteutuman perusteella voidaan tässä vaiheessa arvioida talousarvion toteutuvan suunnitellusti.

Laadintaohjeet perustuvat päätöshetkellä käytettävissä oleviin arvioihin ja laadintakehyslaskelmiin keskeisistä tuloperusteista eli verotulo- ja valtionosuusarvioon. Näiden perusteiden muuttuessa voidaan ohjeita joutua täydentämään.

Hallintokuntien tulee antaa talousarvio- ja taloussuunnitelmaesityksensä viimeistään 14.10.2022

Käyttötalous

Soteuudistuksen myötä kunnan tuottamissa tukipalveluissa tulee tapahtumaan rakenteellisia muutoksia. Tilapalvelun tuottamat ateriapalvelut siirtyvät alueelle perustettavan In-house -yhtiön tuottamiksi. Sivistyspalvelut (koulut, varhaiskasvatus) ostavat jatkossa kaikki ravintopalvelut perustettavalta yhtiöltä. Tämänhetkisen tiedon mukaan hyvinvointialue vuokraa kunnan omistuksessa olevat sotekiinteistöt kunnalta lämpöisenä, mikä tarkoittaa sitä, että kiinteistönhoidosta vastaa edelleen kunta.

Lisäksi Kuusiokuntien Sosiaali- ja terveystoimintayhtymän toiminnan siirtyminen hyvinvointialueen vastattavaksi ja kuntayhtymään kohdistuvat muutokset (esim. mahdollinen kuntayhtymän purkaminen tai kiinteistötoimintayhtymän perustaminen) tuovat kustannuksia kunnan käyttötalouteen. Näiltä osin vaikutukset tarkentuvat syksyn kuluessa.

- 1) Hallintokuntien tulee toimintaa suunnitellessaan huomioida soteuudistuksen vaikutukset sekä kunnan väestörakenne ja -kehitys. Elinkeinoitoimen tavoitteiden ja toimenpiteiden tulee tähdätä edistämään paikkakunnan työpaikkamäärän kehittymistä.
- 2) Henkilöstön palkkamenoihin varataan 2 prosenttia korotusta verrattuna vuoden 2022 toteutumaan.

Sivukulut (sosiaaliturva-, työttömyysvakuutus-, tapaturma- ja ryhmähenkivakuutusmaksut sekä palkkaperusteiset eläkevakuutusmaksut (Kuel, Vael)) syötetään talousarvioon keskitetysti yleishallinnon toimesta.

- 3) Uusia virka- ja työsuhteita ei lähtökohtaisesti tule perustaa. Toiminnan tai sen kehittämisen kannalta välttämättömät uudet virat tai työsuhteet tulee olla erittäin perusteltuja. Palvelussuhteiden täyttölupamenettelyä jatketaan.

Investoinnit

- 4) Uudet investointikohteet edellyttävät erittäin tarkkaa harkintaa ja niiden tulee perustua kunnanvaltuuston hyväksymään strategiaan. Tavoitteena tulee olla, että vuonna 2023 nettoinvestointien määrä ei ylitä vuosikatteen määrää.

Investointiohjelman ulkopuolelle jäävät mahdolliset leasing-rahoituksella rahoitettavat hankkeet, joiden rahoituskulut tulee sisällyttää huomioida käyttötalouden kuluissa.

Toiminnalliset tavoitteet

Toiminnallisten tavoitteiden tulee perustua kuntastrategiaan. Suositusten mukainen tavoiteasettelu liittyy strategiseen vaikuttavuuteen, asiakaslähtöisyyteen, palvelutoiminnan tuotantoon ja organisointiin. Lisäksi tavoitteiden tulee olla mitattavissa joko määrällisin tai laadullisin mittarein. Tämä on olennaista paitsi toiminnan tavoitteiden toteutumisen seurannan, myös toiminnan kehittämisen kannalta.

- 5) Talousarvion toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet tulee johtaa kunnanvaltuuston hyväksymästä strategiasta. Asetettaville tavoitteelle tulee asettaa selkeästi mitattavat mittarit toteutumisen seuranta varten.
- 6) Tytäryhteisöille asetetaan toiminnan ja talouden tavoitteet yhteisten neuvottelujen pohjalta. Ne johdetaan kuntastrategiasta ja siihen liittyvästä omistajapolitiikasta sekä yhteisöjen mahdollisista omista strategioista ja liiketoiminnasta.